

Instrukcja pobierania próbki kału lub wymazu z odbytu do badań mikrobiologicznych

Zasady ogólne

- Próbkę kału lub wymazy z odbytnicy są pomocne w diagnostyce chorób infekcyjnych przewodu pokarmowego przebiegających z biegunką.
- Podstawowa definicja biegunki obejmuje ponad 3 luźne stolce (płynne, półpłynne, przyjmujące kształt pojemnika) w ciągu doby lub jeden z domieszką krwi, śluzu, ropy.
- Na zleceniu podać czas trwania biegunki oraz inne istotne objawy i czynniki ryzyka (gorączka, bóle brzucha, antybiotykoterapia, podróże, kontakt ze zwierzętami, obecność w kale krwi, ropy, śluzu).
- Próbkę kału powinna być pobrana jak najwcześniej od wystąpienia objawów biegunki, przed podjęciem leczenia przeciwbakteryjnego. Przy nawracającej biegunce próbkę należy pobrać w okresie nawrotu choroby.

Pojemnik do pobierania próbki kału

- Jałowy pojemnik pojemności ok. 50-60 ml z łopatką (tzw. „kałówka”).
- Do pobierania wymazów stosowane pałeczki wymazowe z podłożem transportowym Amies z węglem lub inne przeznaczone do pobierania wymazów z odbytu (rectal swab) - pobranie w szczególnych sytuacjach – patrz „Kierunki badania”.

Zasady pobrania materiału

- Przed pobraniem materiału przygotować: jednorazowe rękawiczki, jałowy pojemnik lub wymazówkę z podłożem transportowym, ewentualnie sól fizjologiczną.
- Wykonać higieniczną dezynfekcję rąk, założyć jednorazowe rękawiczki.
- Kał oddać do czystego, wyparzonego, suchego pojemnika, nocnika, basenu albo specjalnej nakładki na sedes. Nie pobierać kału z toalety. Nie zanieczyszczać próbki moczem, mydłem, środkami dezynfekcyjnymi.
- Od noworodków i niemowląt kał pobierać z pieluchy natychmiast po defekacji.
- Po pobraniu materiału pojemnik opisać danymi pacjenta i przygotować do transportu.

Pobranie kału do pojemniczka

- Za pomocą łopatki przytwierdzonej do pokrywki pojemnika transportowego pobrać próbkę świeżego kału wielkości orzecha laskowego, wybierając miejsca z domieszką krwi, śluzu, ropy. W przypadku płynnego kału pobrać ok. 2-3 ml. Umieścić łopatkę w pojemniku i szczelnie zamknąć.

Pobranie kału na podłoże transportowe

- Po wyjęciu wymazówki zanurzyć jej aplikator w kale, w kilku miejscach, zwłaszcza z obecnością krwi i śluzu. Umieścić wymazówkę w podłożu transportowym i dokładnie zamknąć.

Pobieranie wymazu z odbytnicy

- Aplikator wymazówki, po zwilżeniu jałową solą fizjologiczną, umieścić delikatnie na głębokość ok. 4-5 cm poza zwieracz odbytu (u małych dzieci 1-2 cm) i kilkakrotnie obrócić, tak aby na wymazówce znalazły się fragmenty złuszczonego nabłonka jelita grubego. Aplikator, z widocznym śladem pobranego materiału (kał, śluz, krew), umieścić w podłożu transportowym i dokładnie zamknąć.

Warunki przechowywania i transportu

- Materiał dostarczyć w ciągu 2 godzin od pobrania, transportując próbkę w temperaturze pokojowej.
- W przypadku przedłużonego transportu próbkę kału zabezpieczyć w temperaturze 4-8°C i transportować w pojemniku styropianowym, torbie termostabilnej z wkładem chłodzącym) maksymalnie do 24 godzin.
- Materiał pobrany na wymazówkę z podłożem przechowywać i transportować w temperaturze pokojowej do 24 h.

Kierunki (nazwa) badania

- Badanie kału w kierunku wirusów biegunkowych (rotawirusy, adenowirusy, norowirusy) – wykrywanie antygenów bezpośrednio w kale z zastosowaniem testów immunochromatograficznych; wykonywane wyłącznie z próbki kału biegunkowego pobranego do pojemnika „kałówki”.
- Badanie kału – posiew (etiologia bakteryjna biegunki: *Salmonella*, *Shigella* (SS), biegunkotwórcze *E. coli*, *Yersinia*, *Campylobacter*, *Aeromonas*, *Plesiomonas*; wykonywane jest z próbki kału pobranej do pojemnika „kałówki”, wymazu z kału oraz wymazu z odbytnicy.
- Badanie kału w kierunku *Clostridioides difficile* (toksynotwórczych szczepów) – obejmuje wykrywanie antygeny oraz toksyn bezpośrednio w kale oraz hodowli bakterii; wykonywane jest wyłącznie z próbki kału biegunkowego pobranej do pojemnika „kałówki”. **Badanie wyłącznie u dzieci > 2 r.ż., u osób po antybiotykoterapii, hospitalizacji w ciągu ostatnich 30 dni.**

Uwaga! Pracownia Diagnostyki Mikrobiologicznej zastrzega sobie możliwość odrzucenia próbki kału, który nie spełnia definicji kału biegunkowego („twarda kupa”).

Uwaga! Zakład Mikrobiologii i Immunologii Klinicznej nie wykonuje badań na nosicielstwo pałeczek *Salmonella* i *Shigella*. Badanie takie przeprowadzają wyłącznie akredytowane laboratoria: Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA, Wojskowej Inspekcji Sanitarnej lub inne na podstawie umów zawieranych z tymi organami.